

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Pukero, S., Kenttälä-Koivumäki, T. & Haimi, H. (2020) Taidejulkaisut tiedonkeruussa. *Kreodi*, 2020:6.

URL: [URN:NBN:fi-fe20201215100850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:fi-fe20201215100850)

Taidejulkaisut tiedonkeruussa

15.12.2020

Valokuvaaja ja valosuunnittelija: Ville Saarikoski. Sooloteos ”Pulloitettu” Turun Panimoravintola Koulussa v. 2015, ohjaaja Joonas Kankare.

Taiteellinen toiminta muodostaa osan korkeakoulujen lakisääteisistä tehtävistä. Korkeakoulujen henkilöstön taiteellisen toiminnan tuloksia raportoidaan opetus- ja kulttuuriministeriölle vuosittain ja niitä kutsutaan taidealan julkaisuiksi tiedonkeruussa. Taiteellisen toiminnan raportoinnissa ei ole ollut vakiintuneita käytäntöjä. Taidealatyöryhmän tarkoituksena on luoda yhtenäisiä käytäntöjä ja yhdenmukaisia tulkintoja taiteellisen toiminnan sisältöjen raportoinnissa. Taidealan julkaisutietoja voivat kaikki katsoa Juulitietokannasta, tietoja on näkyvissä vuodesta 2018 alkaen.

Finn-ARMA-verkosto on korkeakoulujen perustama laaja-alainen yhteistyöverkosto, joka toimii tutkimushallinnon, tutkimuksen tuen ja tutkimuspalveluiden alueella. Verkosto tuo ruohonjuuritason asiantuntijat yhteen ja vahvistaa heidän osaamistaan. Verkoston Julkaisutiedonkeruun ryhmä tekee tiivistä yhteistyötä Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Julkaisutiedonkeruuryhmän puheenjohtajana toimii Marja-Leena Harjuniemi Jyväskylän yliopistosta. Finn-Armassa toimivat myös erilaiset alatyöryhmät ja me allekirjoittaneet olemme toimineet Taidealatyöryhmässä - Suvi Pukero puheenjohtajana toukokuusta 2019 lähtien.

Taiteellisen toiminnan raportoinnin ensiaskeleita otettiin JURE-projektin taiteellisen toiminnan työryhmässä v. 2010. Työryhmä laati ehdotuksen ministeriölle taiteellista toimintaa koskevasta määritelmästä ja taidealan julkaisujen julkaisutyypiluokituksesta, sisältökentistä ja tyyppikategorioista. Työryhmä painotti raportoinnissa taiteellisen toiminnan tuloksien raportointia ja työryhmän linjaukset ovat olleet hyvä pohja käytännön työssä.

Ministeriö kerää ja käyttää julkaisutietoja korkeakoulujen toiminnan ohjauksessa ja seurannassa. Ministeriön rahoitusmallissa korkeakoulut saavat rahoitusta julkaisumäärien perusteella. Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on hieman erilainen rahoitusmalli ja taidealan julkaisuista rahoitusta saavat vain ammattikorkeakoulut.

Taidejulkaisut ovat monimuotoisia

Taiteellinen julkaisu on tekijän tai tekijöiden taiteelliselle näkemykselle perustuvan toiminnan tuloksena syntyvää julkista tulosta, joka voi olla myös esitys tai muu vastaava tapahtuma. Julkisuus tarkoittaa, että julkaisemisesta on päättänyt jokin muu taho kuin henkilö itse, esim. tilaaja, kuraattori, tuottaja tai kustantaja. On myös tilanteita, jolloin taidejulkaisun julkisuutta on vaikea tulkita tiedonkeruun kriteerien mukaan. Määräväksi kriteeriksi voidaan nostaa tekijänoikeuslainsäädännön mukainen teoskynnyksen ylittyminen.

Taidealan julkaisulle on ministeriön tiedonkeruumallissa määritelty julkaisutyyppejä F, joka sisältää laajasti julkisen taiteellisen ja taideteollisen toiminnan. Pääjulkaisutyyppejä tarkentuu alakategorioihin, joihin julkaisut merkitään sen mukaan, millaisesta julkaisusta on kyse, ne ovat myös määrittelysiltään tarkempia.

Julkaisutyyppejä F koostuu seuraavista alakategorioista:

F1. Erillisjulkaisu on itsenäinen kokonaisuus, esimerkiksi sävellys, veistos, painetussa muodossa oleva käsikirjoitus.

F2. Taidealan yhteisjulkaisun osatoteutus, esimerkiksi esiintyjä orkesterissa, kapellimestari, näyttelijän rooli esityksessä, valo- ja äänisuunnittelu, animaattori, lavastaja tai tehostemestarin työ, yhteisnäyttelyssä tai museokokoelmaan hankittu uusi taideteos, graafinen suunnittelu, valokuvat tai kirjan kuvitus.

F3. Taiteellinen julkaisu, jonka konteksti ei ole ensisijaisesti taiteellinen, esimerkiksi tietokirjan graafinen suunnittelu ja sävellys mainoselokuvaan.

Julkaisujen raportoinnissa käytetään runsaasti erilaisia koodeja ilmaisemaan asioita. Näitä koodistoja on tutkijan tai tekijän hankala tietää ja tulkita, ja on päädytty valtakunnan tasolla muuttamaan ne attribuuttipohjaiseksi. Myös taidealan julkaisujen raportoinnissa ollaan siirtymässä attribuuttipohjaiseen raportointiin, jossa tallentajan ei tarvitse tunnistaa koodistoja vaan asiat kuvataan selkeäsanaisesti. Taidealan nykyisten alakategorioiden määrittelyt ovat käyttökelpoisia myös attribuuttipohjaisessa raportoinnissa.

Tekijän rooli taidejulkaisuissa

Taidealan julkaisujen raportoinnissa on tyypillistä kuvata henkilön toimintaa ja roolia taiteellisen työn tuloksessa. Keskeistä taidejulkaisuissa on, että taidealan julkaisun voi ilmoittaa henkilö, joka nauttii taidealan arvostusta taiteen tekijänä ja hänen työhönsä korkeakoulussa kuuluu taiteellinen työ ja hän on konkreettisesti osallistunut tuotoksen tekemiseen. Tekijän rooli voi olla esimerkiksi elokuvaohjaaja, näyttelijä, kuvataiteilija, visuaalinen suunnittelija, ääninäyttelijä, äänittäjä, äänisuunnittelija, muusikko, kapellimestari,

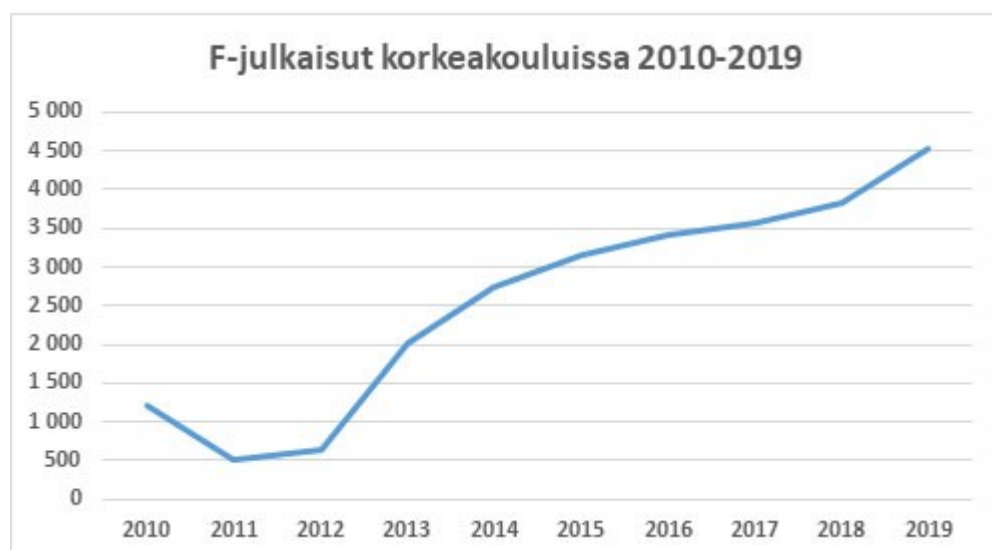
säveltäjä ja niin edelleen. Taiteellisen opetus- ja ohjaustyön tuloksena syntyneitä teoksia ei kirjata, jos niissä ei ole opettajan henkilökohtaista taiteellista panosta.

Taiteenalakoodisto

Roolien lisäksi taidealan julkaisujen raportoinnissa julkaisut luokitetaan taidejulkaisujen taiteenalan mukaisesti. Koodisto ei ole tekijään kohdentuva elementti, vaan teokseen liittyvä elementti. Taidealan julkaisut jaetaan seuraaviin taiteenaloihin: arkkitehtuuri, elokuva, esittävä taide, kirjallisuus, muotoilu, musiikki ja nykytaide.

Tiedonkeruun tilastointi

Taidealan julkaisutilastot ovat Vipusessa nähtävissä vuodesta 2010. Vipunen on opetushallinnon tilastopalvelu, jonka sisällöstä vastaavat yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. Taidealan julkaisujen määrä on noussut vuosi vuodelta. Taidealan julkaisuja raportoitiin v. 2019 noin 4500, joista 60 % ammattikorkeakouluissa ja 40 % yliopistoissa. Taidejulkaisujen määrä on kasvanut merkittävästi vuodesta 2012. Koronapandemia on valitettavasti vaikuttanut myös taidealaan, eikä konsertteja ja esityksiä ole ollut siinä määrin kuin aikaisempina vuosina ja tämä tulee näkymään vuoden 2020 tilastoissa.

[F Julkinen](#)

[taiteellinen ja taideteollinen toiminta, https://vipunen.fi](https://vipunen.fi)

Julkaisutietoja voi hakea Juuli-tietokannasta

Juuli-julkaisutietoportaali sisältää tietoja suomalaisten tutkimusorganisaatioiden julkaisuista. Taidejulkaisujen näkyvyys Juulissa on hyvällä mallilla. Lähes kaikkien korkeakoulujen taidealan julkaisut näkyvät Juulissa. Julkaisutiedon näkyvyys nousi uudelle tasolle kesällä Tiedejatutkimus.fi – sivuston avauduttua. Myös taidejulkaisujen viitetiedot näkyvät sivustolla.

Taidejulkaisu-alatyöryhmän tavoitteet

Taidealan alatyöryhmässä pyritään yhtenäistämään korkeakoulujen käytäntöjä tietojen raportoinnissa ja julkaisemisessa. Alatyöryhmän kokouksissa käsitellään esiin nousseita asioita, usein hankaliakin määrittelyyn liittyviä kysymyksiä, ja ryhmässä laaditaan yhdessä vastauksia ja linjausehdotuksia.

Taidealan julkaisujen raportointiin liittyviä kysymyksiä voi tuoda esille ottamalla yhteyttä oman organisaation julkaisujen raportoinnista vastaavaan henkilöön.

Ministeriön tiedonkeruissa taiteellinen toiminta rinnastetaan tutkimustoimintaan, jossa tulokset kerätään henkilöstöltä. Huomioitavaa on, että merkittävä osa korkeakoulujen taiteellisesta toiminnasta on opetuksen tuloksena syntyvää opiskelijoiden taiteellista toimintaa, jota ei huomioida tiedonkeruussa. Osa korkeakouluista tilastoi myös korkeakoulun järjestämän taiteellisen toiminnan, jolloin ei erotella, onko toteutuksessa mukana opiskelija, henkilöstö tai muu ulkopuolinen taho.

Korkeakoulujen monimuotoinen taiteellinen ja taideteollinen toiminta on tapahtumiseen ja esityksineen olennainen osa yhteiskunnallista vuorovaikutusta. Tiedonkeruiden kautta voimme tuoda paremmin näkyviin myös taiteellisen toiminnan tuloksia.

Julkaisutiedonkeruuta kehitetään tulevina vuosina käyttäjäystävällisemmäksi, esimerkiksi tyyppikategorioita täsmentämällä ja ajantasaistamalla. Kun taidejulkaisujen viitetietojen näkyvyys lisääntyy, lisää se todennäköisesti myös raportointiaktiivisuutta, julkaisumääriä sekä kiinnostusta tarkastella toiminnan sisältöjä.

Lähteet

- [Tiedonkeruun käsikirjat](#). Luettu 26.11.2020.
- [Opetushallinnon tilastopalvelu](#). Luettu 26.11.2020.

Kirjoittajat

Suvi Pukero

tietopalvelusihteeri

Turun ammattikorkeakoulu

[Kirjoittajan muut artikkelit](#)

Tiina Kenttälä-Koivumäki

julkaisukoordinaattori

Tampereen ammattikorkeakoulu

[Kirjoittajan muut artikkelit](#)

Helena Haimi

suunnittelupäällikkö

Taideyliopisto

[Kirjoittajan muut artikkelit](#)